

Ny kommunelov

Den nye kommuneloven ble vedtatt av Stortinget i juni 2018. De fleste av lovens bestemmelser trer i kraft i forbindelse med kommunestyre- og fylkestingsvalget høsten 2019, mens de øvrige reglene trer i kraft 1. januar 2020. En viktig nyvinning i den nye loven er at det kommunale selvstyret blir lovfestet og at loven inneholder flere endringer som tar sikte på å styrke det kommunale selvstyret. Loven viderefører også den vide organisasjonsfriheten som kommunene har i dag.

For øvrig er dette de viktigste endringene i loven:

- **Folkevalgte organer.** Kommunene kan bare opprette folkevalgte organer som er omtalt i loven. Alle folkevalgte organer, med unntak av kommunerådet, skal følge hovedregelen om åpne møter. Folkevalgte organer får en utvidet innsynsrett i kommunale saksdokumenter.
- **Råd for eldre, personer med funksjonsnedsettelse og ungdom.** Regelverket om medvirkningsordninger samles nå i kommuneloven. Se eget vedlegg om medvirkning i ny kommunelov.
- **Administrasjonen.** Lederen for administrasjonen kalles *kommunedirektør* i loven. Tydeliggjøring av ansvaret og myndigheten som kommunedirektøren har.
- **Kommunal parlamentarisme.** Det kreves 2/3-flertall for å kunne innføre kommunal parlamentarisme som styringsform. Kommunerådet skal rapportere til kommunestyret om prinsipielle vedtak som rådet treffer.
- **Suspensjon og fratakelse av verv.** Kommunestyret kan med 2/3- flertall suspendere en *ordfører* som er tiltalt for forhold som kan straffes med fengsel i 3 år eller mer. Loven inneholder også en snever adgang for kommunestyret med 90 prosent flertall til å frata *ordføreren* vervet dersom hun eller han er uskikket.
- **Velferdsgoder.** Kommunene har plikt til å sørge for regler som sikrer folkevalgte ulike typer permisjon, for eksempel foreldrepermisjon. De skal også sørge for at de folkevalgte får samme rett til sykepenger og ytelser ved yrkesskade som ansatte i kommunen. Rettighetene gjelder folkevalgte med vervet som hovedbeskjeftigelse.
- **Interkommunale samarbeid.** Det innføres en liste over lovlige samarbeidsformer hvorav to samarbeidsmodeller er nye: *kommunale oppgavefelleskap* og *interkommunale politiske råd*.
- **Økonomiforvaltning.** Kommunenes ansvar for å ivareta egen økonomi og handlingsrom på lang sikt, tydeliggjøres i loven.
- **Kommunestyrets kontroll med kommunale selskaper.** Kommunestyrene skal vedta en eierskapsmelding med oversikt over de kommunale selskapene kommunen selv eier, kommunens prinsipper for eierstyring og kommunens formål med eierskapet.
- **Kommunedirektørens (administrasjonssjefens) internkontroll.** Kommunedirektøren har ansvaret for internkontrollen med hele administrasjonen, det

vil si hele kommuneorganisasjonen utenom de folkevalgte. Den nye kommuneloven inneholder en ny og mer omfattende regulering av internkontrollen enn kommuneloven av 1992. Ansvaret for internkontrollen ligger hos kommunens ledelse, dvs. et overordnet ansvar hos kommunestyret og et ansvar for å gjennomføre hos kommunedirektøren. Kommunelovens nye internkontrollbestemmelse skal erstatte særlovgivningens bestemmelser om internkontroll rettet mot kommunesektoren (kommuneplikter). Hensikten er å gi en bedre, mer helhetlig og samlet regulering av internkontroll for kommunene. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har sendt på høring en gjennomgang av bestemmelser om internkontroll i lov og forskrifter på ulike sektorer. En rekke av disse bestemmelsene foreslås opphevet eller endret i tråd med forutsetningen ved vedtakelsen av ny internkontrollbestemmelse i ny kommunelov.

- **Statlig tilsyn.** Forslag om at kommunene får partsrettigheter i alle faser av et tilsyn. Fylkesmannen får en tydeligere rolle i å følge opp og ha dialog med kommunene. Det legges også opp til en sterkere samordning mellom det statlige tilsynet og kommunenes egenkontroll.

Linker:

Ny kommunelov:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-22-83>

Forarbeider Prop. 46 L (2017–2018):

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-46-l-20172018/id2593519/>

Høringsnotat - Særlovgjennomgang om internkontroll. Oppfølging av ny kommunelov:

https://www.regjeringen.no/contentassets/80ef7287ba904c56b649964b8c08da31/horingsnotat_sarlovgjennomgang_internkontroll.pdf

Forvaltningslovutvalgets forslag til ny forvaltningslov

Forvaltningslovutvalget la i mars 2019 fram et forslag til ny som er ment å avløse dagens lov fra 1967.

Loven skal gjelde for de forvaltningsorganer som hører til staten, fylkeskommunene og kommunene. Når det gjelder private eller offentlige virksomheter som er organisert utenfor forvaltningsapparatet, foreslås det at loven bare skal gjelde når de utøver offentlig myndighet.

På mange punkter videreføres reglene i dagens lov, men utvalget foreslår også en rekke endringer av språklig og innholdsmessig karakter.

Blant annet foreslår utvalget en utvidet adgang til å dele taushetsbelagte opplysninger innad i forvaltningen, innenfor de rammer personvernforordningen setter. Utvalget foreslår også regler som ikke har noe motstykke i dagens forvaltningslov, blant annet regler om klarspråk, særlige regler for kollegiale organer (nemnder) og mer utfyllende regler om saksbehandlingen i forskriftssaker.

Reglene om klage foreslås i det vesentlige videreført. Når det gjelder statlige organers prøving av kommunale enkeltvedtak, foreslår et flertall at statlige organer bare skal kunne overprøve skjønnet dersom nasjonale eller vesentlig regionale hensyn tilsier det, eller dersom vedtaket er klart urimelig for en part. I tillegg har utvalget funnet grunn til å understreke viktigheten av at klageinstansen har en organisatorisk plassering som gir den tilstrekkelig distanse til underinstansen. Dette vil bidra til å sikre at klageren får en reell toinstansbehandling.

Utvalgets flertall foreslår at reglene om dekning for sakskostnader ikke skal videreføres. Slike regler finnes heller ikke i dansk, svensk eller finsk rett.

Forslaget legger til rette for videre digitalisering av forvaltningsvirksomheten. De enkelte reglene er teknologinøytrale. Det er lagt til rette for helautomatisert saksbehandling der det egner seg, og det foreslås at beslutningssystemers rettslige innhold som hovedregel skal være offentlig tilgjengelig. Den vide adgangen til informasjonsdeling i staten, fylkeskommunene og kommunene vil gjøre det mulig å utnytte eksisterende informasjon til en mer effektiv saksbehandling som fremmer formålet med de aktuelle lovene.

Utvalget analyserer hva det innebærer at et forvaltningsorgan er «uavhengig». Det drøfter bruken av uavhengige organer i statsforvaltningen og trekker opp retningslinjer for organiseringen og fremtidig etablering av slike organer. I tillegg foreslår utvalget å lovfeste regler om delegasjon av myndighet, om myndighetsmisbruk, om adgangen til å knytte vilkår til avgjørelser om tildeling av ytelser og om ugyldighet.

Samlet vil utvalgets forslag gjøre reglene om offentlig forvaltning mer tilgjengelig, både for forvaltningen og folk flest. Utvalget ser det som et viktig bidrag til at offentlig forvaltning holder en høy standard som gir grunnlag for tillit fra borgerne.

Det er Justis- og beredskapsdepartementet som har ansvaret for oppfølgingen av NOUen. Utredningen er nå sendt på høring, med frist 2.12.2019.

Linker:

Forvaltningslovutvalgets forslag NOU 2019:5:

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/overlevering-av-forvaltningslovutvalgets-utredning/id2632512/>

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---nou-2019-5-ny-forvaltningslov/id2652945/>